

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Dyrektor Głównej Komisji
Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
Zastępca Prokuratora Generalnego

KANCELARIA SENATU

03980200834267
RPW/17487/2023 P zał.
2023-08-25 rej. Bronisz Karol

Warszawa, dnia 22 sierpnia 2023 r.

GK-071-3(3)/23

dot. BPS/043-65-2275-GKIPN/23

Szanowna Pani

Senator Gabriela Morawska – Stanecka

Wicemarszałek Senatu RP

Szanowna Pani Marszałek

W odpowiedzi na pismo Pani Marszałek z dnia 1 sierpnia 2023 r. uprzejmie informuję, że z tożsamym zapytaniem, dotyczącym podjęcia przez organy Instytutu Pamięci Narodowej działań zmierzających do wyjaśnienia okoliczności śmierci Małgorzaty Targowskiej – Grabińskiej, Pan Senator Krzysztof Brejza zwrócił się do Prezesa IPN, w trybie interwencji senatorskiej, pismem z dnia 25 sierpnia 2020 r.

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej poinformował wówczas Pana Senatora, że postępowanie przygotowawcze w sprawie zabójstwa Małgorzaty Targowskiej – Grabińskiej prowadziła, pod sygn. akt 4 Ds 29/85, Prokuratura Rejonowa Warszawa Praga – Południe. Postępowanie zakończono postanowieniem z dnia 3 lutego 1986 r. o umorzeniu, wobec niewykrycia sprawców przestępstwa.

W toku prowadzonego przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie śledztwa sygn. akt S 17.2006.Zk, w sprawie

funkcjonowania związku przestępczego w strukturze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych państwa komunistycznego, akta postępowania przygotowawczego w tej sprawie oraz akta kontrolne, akta nadzoru i materiały operacyjne Komendy Stołecznej MO poddano szczegółowej analizie, wykonano również szereg czynności w trybie art. 327 § 3 k.p.k.

Celem tych czynności było ustalenie, czy zgromadzony w omawianej sprawie materiał dowodowy oraz wyniki czynności przeprowadzonych przez prokuratora Oddziałowej Komisji w Warszawie uzasadniają podejrzenie, że sprawcami zabójstwa Małgorzaty Targowskiej - Grabińskiej mogli być funkcjonariusze państwa komunistycznego, a w konsekwencji, czy istnieją podstawy do uznania tego czynu za zbrodnię komunistyczną i podjęcia na nowo postępowania w sprawie sygn. akt 4 Ds 29/85 Prokuratury Rejonowej Warszawa Praga - Południe.

Konieczność dokonania ustaleń w omawianym zakresie wynikała z analizy zeznań jednego ze świadków, przesłuchanych w toku śledztwa sygn. akt S 17.2006.Zk. Świadek ten sugerował, że Małgorzata Targowska - Grabińska mogła być zabita przez pomyłkę, właściwą ofiarą miała być natomiast synowa adw. Andrzeja Grabińskiego Małgorzata Jabłońska - Grabińska. Za taką możliwością przemawiać miała okoliczność, że adw. Andrzej Grabiński był pełnomocnikiem członków rodziny ks. Jerzego Popiełuszki w procesie przeciwko jego zabójcom (tzw. proces toruński), w latach 80 - tych XX w. występował również w innych procesach politycznych. Istotne znaczenie miała również tożsamość imienia i nazwiska obydwu kobiet, bliskość miejsca zamieszkania oraz fakt, że ich teściowie byli adwokatami (teściem Małgorzaty Targowskiej - Grabińskiej był adw. Mieczysław Piotr Grabiński).

Podobną hipotezę sformułował dr hab. Patryk Pleskot, w przywołanej przez Pana Senatora Krzysztofa Brejzę publikacji „Miasto śmierci. Pytania o morderstwa polityczne popełnione w Warszawie (1956 - 1989)”.

W toku czynności prowadzonych w omawianej sprawie w trybie art. 327 § 3 k.p.k. przeprowadzono obszerne kwerendy archiwalne w zasobie Instytutu Pamięci Narodowej, Komendy Głównej i Komendy Stołecznej Policji oraz w zbiorach Kancelarii Sejmu i Ośrodka Karta, obejmujące nie tylko samą pokrzywdzoną i osoby, które domniemanymi działaniami służb miały zostać zastraszone, ale także inne osoby, które były istotnymi świadkami, składającymi zeznania w sprawie zabójstwa Małgorzaty Targowskiej - Grabińskiej. Zakresem kwerendy objęto również akta osobowe funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej, wykonujących czynności w toku śledztwa i czynności operacyjne w sprawie omawianego zabójstwa a także akta osobowe funkcjonariuszy zajmujących się rozpracowaniem Andrzeja Grabińskiego.

W wyniku kwerend archiwalnych nie ujawniono materiałów mających bezpośredni związek z przedmiotem postępowania, które wskazywałyby na udział funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa komunistycznego w dokonaniu zabójstwa Małgorzaty Targowskiej - Grabińskiej, ani na zaplanowane przez funkcjonariuszy SB represje, jakie miały dotknąć adw. Andrzeja Grabińskiego i członków jego rodziny, z powodu jego udziału jako obrońcy i pełnomocnika w głośnych w latach 80 - tych XX w. procesach politycznych.

Z analizy materiałów archiwalnych wynikało m.in., że adw. Andrzej Grabiński pozostawał w zainteresowaniu operacyjnym funkcjonariuszy SB w okresach od 1969 r. do 1974 r., od 1977 r. do 1978 r. oraz w latach 1982 - 1989 r. Wśród materiałów operacyjnych ujawniono notatkę z dnia 20 grudnia 1984 r. z której wynika, iż Służba Bezpieczeństwa uzyskała informację, że adwokaci Jan Olszewski, Edward Wende i Krzysztof Piesiewicz zostali ustanowieni „pełnomocnikami po stronie rodziny zmarłego” ks. Jerzego Popiełuszki, a mec. Andrzej Grabiński będzie reprezentował interesy brata ks. Jerzego Popiełuszki. W analizowanych dokumentach odnaleziono

również meldunek o związkach adw. Andrzeja Grabińskiego z działającą na rzecz opozycjonistów poradnią katolicką przy ul. Książęcej 21.

Ujawniono również materiały, świadczące o rozpracowywaniu przez Służbę Bezpieczeństwa adw. Mieczysława Grabińskiego w okresie od 1968 r. do 1972 r. (w 1977 r. wyjechał on do RFN i tam przebywał – również w 1985 r.).

Przesłuchano w charakterze świadków członków rodziny Małgorzaty Targowskiej – Grabińskiej i adw. Andrzeja Grabińskiego. Przesłuchano również ustalonych funkcjonariuszy SB i MO, a także inne osoby, które zgodnie z ustaleniami postępowania mogły mieć wiedzę w sprawie.

Z uwagi na okoliczność, iż z materiału dowodowego zgromadzonego w toku śledztwa sygn. akt 4 Ds 29/85 wynikało, że zabójstwa pokrzywdzonej dokonano na tle rabunkowym, prokurator Oddziałowej Komisji w Warszawie poddał również analizie decyzje kończące postępowania w prowadzonych przez jednostki organizacyjne prokuratury powszechnej podobnych sprawach, dotyczących tzw. Zabójstw na Starówce w Warszawie w 1989 r.

Celem zdobycia dodatkowych informacji i dowodów w śledztwie, poprzez udział prokuratora prowadzącego postępowanie w programie „997” oraz publikację prasową w tygodniku „Angora”, zwrócono się z apelem do ewentualnych świadków o przekazanie istotnych informacji w analizowanej sprawie. Apel ten nie spotkał się z żadnym odzewem ze strony czytelników tygodnika „Angora” oraz widzów programu „997”.

W oparciu o powyższe ustalenia stwierdzono, że zgromadzone w sprawie materiały nie dają podstaw do przyjęcia, iż zabójstwo Małgorzaty Targowskiej – Grabińskiej pozostawało w związku z przestępczymi zachowaniami funkcjonariuszy państwa komunistycznego. W wyniku analizy akt postępowań w tych sprawach, dostępnych materiałów archiwalnych oraz zeznań świadków przesłuchanych przez prokuratora Oddziałowej Komisji w Warszawie nie ujawniono bowiem żadnych

okoliczności świadczących o planowaniu, przygotowaniu albo dokonaniu przez organy bezpieczeństwa jakichkolwiek działań represyjnych, skierowanych przeciwko adw. Andrzejowi Grabińskiemu i członkom jego rodziny.

Przeciwko wersji zabójstwa przez pomyłkę Małgorzaty Targowskiej - Grabińskiej, zamiast Małgorzaty Jabłońskiej - Grabińskiej, przemawia również fakt ujawnionych w toku śledztwa różnic, jakie występują w danych osobowych obydwu kobiet, począwszy od odmiennego brzmienia ich nazwisk, różnych imion ich teściów (Mieczysław - Andrzej), różnych imion ich mężów (Aleksander - Paweł), wreszcie różnych adresów zamieszkania. Prowadząc sprawy rozpracowania konkretnych osób Służba Bezpieczeństwa miała pełny dostęp do wszystkich baz, zawierających wszystkie dane osób pozostających w jej zainteresowaniu i takie dane bez trudu w razie potrzeby uzyskiwała. Ponadto wszelkie działania operacyjne były prowadzone w sposób wcześniej zaplanowany i wymagający akceptacji przełożonych. Realizacja takich działań musiała być poprzedzona obserwacją pokrzywdzonej i jej kontaktów. Z tego względu trudno przyjąć, iż w takich warunkach, a zwłaszcza w sprawie, w której zaplanowano by zabójstwo, dopuszczono by się tak wielu pomyłek.

Odnosząc się do przedmiotowych zagadnień Pan dr hab. Patryk Pleskot stwierdził, że w publikacji „Miasto śmierci (...)” sprawa śmierci Małgorzaty Targowskiej - Grabińskiej z 1985 r. została omówiona jedynie pobieżnie i skrótowo - tak, by zasygnalizować pytania i wątpliwości, jakie rodzą się przy poruszaniu tego tematu. Stawiał wyłącznie hipotezę badawczą, że mogło tu dojść do tragicznej pomyłki, a prawdziwym celem zabójców była inna Małgorzata Grabińska, synowa mec. Andrzeja Grabińskiego, znanego z obrony więźniów politycznych. Nie rozstrzygał kwestii, czy rzeczywiście do takiej pomyłki doszło; wskazywał jedynie tropy - za pomocą historycznego wnioskowania - które prowokują do podejrzliwej interpretacji oficjalnej wersji wydarzeń.

W konsekwencji, wobec braku dowodów, że zabójstwo Małgorzaty Targowskiej - Grabińskiej stanowiło zbrodnię komunistyczną stwierdzono, iż nie ma podstaw prawnych do podjęcia na nowo śledztwa Prokuratury Rejonowej Warszawa Praga - Południe, sygn. akt 4 Ds 29/85 i kontynuowania postępowania w tej sprawie przez prokuratora Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Z uwagi na powyższe okoliczności decyzja w przedmiocie podjęcia działań zmierzających do wykrycia sprawców omawianych zbrodni leży w zakresie kompetencji właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury powszechnej i Policji.

Przedstawione wyżej stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, oparte na informacjach przekazanych przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie i Główną Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, wobec braku nowych ustaleń zachowuje w niniejszej sprawie aktualność.

W przypadku ujawnienia nowych dowodów, np. w wyniku działań operacyjnych Komendy Głównej Policji, możliwe jest podjęcie na nowo śledztwa Prokuratury Rejonowej Warszawa Praga - Południe, sygn. akt 4 Ds 29/85, na podstawie art. 327 § 1 k.p.k. i przejęcie sprawy do dalszego prowadzenia przez prokuratora Oddziałowej Komisji w Warszawie, na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 9 kwietnia 1999 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o finansach publicznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 38 poz. 360).

DYREKTOR
Główny Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Zastępca Prokuratora Generalnego
Antarzej I Szemk